

Περιφερειακή Ένωση Δήμων Θεσσαλίας
ΤΕΕ / Κ-Δ Θεσσαλίας
ΓΕΩΤΕΕ Κεντρικής Ελλάδος
Εταιρία Θεσσαλικών Μελετών (Ε.ΘΕ.Μ.)

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ κ. ΣΤ. ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ

ΓΙΑ ΤΑ ΥΔΑΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Α. Γενικά

Το νερό αποτελεί το βασικό στοιχείο για την οικολογική ισορροπία στη Θεσσαλία και καθορίζει αποφασιστικά τις αναπτυξιακές δράσεις στην περιοχή μας.

Ειδικότερα :

α. Παραγωγή ενέργειας.

Ο κύριος όγκος της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας στη Θεσσαλία σήμερα προέρχεται από τον ΥΗΣ Ν. Πλαστήρα και συμπληρώνεται από ορισμένες διάσπαρτες μονάδες μικρών ΥΗΕ, ΦΒ, αιολικών και βιομάζας (ΑΠΕ).

Ως γνωστόν όμως από τη δεκαετία 60 έχουν προγραμματιστεί και ήδη έχουν προχωρήσει επί του ποταμού Αχελώου δύο νέες ΥΗ μονάδες στη Μεσοχώρα (ισχύος 161 MW) η οποία έχει ολοκληρωθεί αλλά δεν λειτουργεί και στη Συκιά (127 MW), η οποία είναι ημιτελής, ενώ μελετούνται τα ΥΗ έργα κατάντη της σήραγγας μεταφοράς Πευκοφύτου.

Με την ολοκλήρωση και λειτουργία των έργων αυτών καθίσταται προφανές ότι η Θεσσαλία αποκτά μία ενεργειακή «αυτάρκεια» από πηγές **αποκλειστικά** ανανεώσιμες, δεδομένου ότι τα λιγνιτικά της αποθέματα (Ποταμιά Ελασσόνας) αποφασίστηκε ομόφωνα από τους Θεσσαλούς να μην αξιοποιηθούν.

Το ενεργειακό αυτό μοντέλο το στηρίζουμε με την απαίτηση να λειτουργήσουν τα κατασκευασμένα έργα (Μεσοχώρα), να ολοκληρωθούν τα ημιτελή (Συκιά, Πευκόφυτο) και να προωθηθούν τα υπό μελέτη (Μουζάκι, Μαυρομάτι). Επισημαίνουμε ότι η λειτουργία το ταχύτερο, των υδροηλεκτρικών αυτών έργων θα αποφέρει αμέσως έσοδα από την παραγωγή υψηλής αξίας ηλεκτρικής ενέργειας, μέσω της οποίας θα επέλθει και η απόσβεση των πόρων που έχουν επενδυθεί.

Σημείωση : Η λειτουργία των ΥΗΕ δεν συνδέεται κατ' ανάγκη με την μεταφορά των νερών στον κάμπο. Η μεταφορά συνδέεται με τις ανάγκες εμπλουτισμού του υπόγειου υδροφορέα και την οικολογική ισορροπία γενικά στα υδάτινα συστήματα, με τις ανάγκες του πρωτογενούς τομέα καθώς και τις τυχόν ακραίες συνθήκες (π.χ. ξηρασία) στην περιοχή. Όλα αυτά θα συνυπολογίζονται κάθε φορά στα υδατικά ισοζύγια που θα εκπονούνται και θα εγκρίνονται μέσω των Σχεδίων Διαχείρισης της λεκάνης του Πηνειού, όπως προβλέπεται και στην Οδηγία 2000/60.

β. Πρωτογενής τομέας

Η Θεσσαλία διαθέτει περίπου πέντε (5) εκατομμύρια στρέμματα καλλιεργήσιμης γης καθώς επίσης κλίμα και έδαφος ιδανικά για παραγωγή μιας τεράστιας γκάμας προϊόντων γεωργίας-κτηνοτροφίας.

Είναι δυστυχώς τραγική πραγματικότητα ότι ουδέποτε οι κυβερνήσεις της χώρας μας επεξεργάστηκαν μία στρατηγική για τη Γεωργία και ουδέποτε στήριξαν αποφασιστικά τον δυναμικό πρωτογενή τομέα στη Θεσσαλία. Ανεξάρτητα όμως από τα παραπάνω όλοι αποδέχονται την τεράστια σημασία του και τις προοπτικές του, με την Θεσσαλία να έχει ένα ειδικό βάρος στο θέμα αυτό. Σε κάθε περίπτωση το νερό έρχεται να «δέσει» αυτά τα πλεονεκτήματα του τόπου μας και αποτελεί κυριολεκτικά ευλογία η γειτνίαση των λεκανών Αχελώου και Πηνειού και η ταμίευση υδάτων στα ορεινά της Δ. Θεσσαλίας με δυνατότητα αξιοποίησής τους για πολλούς σκοπούς, όπως προαναφέραμε. Προφανής η ανάγκη ανάπτυξης δικτύου μεταφοράς και σύγχρονων αρδευτικών έργων στον κάμπο.

Η ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα οδηγεί στην ανάπτυξη και του τομέα **μεταποίησης** προσφέροντας, υπό προϋποθέσεις, σημαντικές δυνατότητες για εξαγωγές και μεγάλες προοπτικές απορρόφησης εργατικού δυναμικού. Παράλληλα η ανάπτυξη ενός υγιούς και ανταγωνιστικού μεταποιητικού τομέα, θα μπορεί να επιτευχθεί μέσω της φθηνής και ταυτοχρόνως «καθαρής» ενέργειας που θα προσφέρουν στο σύστημα τα υδροηλεκτρικά έργα.

γ. Τουρισμός

Εκτός από Σποράδες, Όλυμπο, Μετέωρα, Πήλιο και ορισμένους άλλους προορισμούς τα τελευταία χρόνια αναπτύχθηκε ο τουρισμός που σχετίζεται με το υδάτινο στοιχείο (Λ. Πλαστήρα). Είναι προφανές ότι η δημιουργία των νέων λιμνών (Μεσοχώρα, Συκιά, Μουζάκι, Πύλη) και η υφιστάμενη στο Σμόκοβο θα δώσουν ακόμη μεγαλύτερη ώθηση στον τουρισμό της Θεσσαλίας.

Β. Τα υδατικά έργα της Θεσσαλίας

Η Θεσσαλία αποκτά πλέον, έστω και με χρονική καθυστέρηση, το βασικό κορμό των υδατικών έργων που θα υπηρετήσουν τους στόχους που περιγράψαμε και όχι μόνο.

Συνοπτικά τα σημαντικότερα υδατικά έργα της Θεσσαλίας είναι τα εξής (από Δυτική προς Ανατολική πλευρά) :

Σε **λειτουργία** βρίσκονται :

- Ταμιευτήρας και ΥΗΣ Ν. Πλαστήρα
- Ταμιευτήρας και μικρός ΥΗΣ Σμοκόβου

Έχει **ολοκληρωθεί** και αναμένεται η λειτουργία του :

- Φράγματος Μεσοχώρας και ΥΗΣ Γλύστρας (8 χλμ νότια)

Υπό **κατασκευή**:

- Φράγμα Συκιάς (πρόοδος φυσικού αντικειμένου περίπου 65%).
- Σήραγγα Πευκοφύτου, μεταφοράς νερών από ταμιευτήρα Συκιάς προς λεκάνη Πηνειού (πρόοδος φυσικού αντικειμένου περίπου 85%).
- Θυρόφραγμα (ρυθμιστικό) Γυρτώνης (πρόοδος φυσικού αντικειμένου περίπου 90%).
- Ταμιευτήρας Κάρλας.
- Φράγμα Αγιονερίου Ελασσόνας.

Υπό σχεδιασμό:

- Έργα μεταφοράς και διανομής νερού από τη Δυτ. Θεσσαλία στο Θεσσαλικό κάμπο.
- Διώρυγα μεταφοράς νερών με βαρύτητα από Πηνειό προς Κάρλα.

Με την κατασκευή και λειτουργία όλων αυτών των έργων, ένας **ΒΑΣΙΚΟΣ ΚΟΡΜΟΣ** των διασυνδεδεμένων υδατικών έργων ΘΑ ΕΧΕΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙ (ανεξάρτητα από τις δυσκολίες και τον χρόνο που απαιτήθηκε).

Επάνω σ' αυτό το ΕΝΙΑΙΟ σύστημα έργων με συνδετήρια στοιχεία τη σήραγγα Πευκοφύτου, τον Πηνειό, τους παραποτάμους του και την διώρυγα προς Κάρλα, μπορούν μελλοντικά να προστεθούν νέα έργα (ΥΗΕ, ταμιευτήρες κλπ), είτε γενικότερης σημασίας (π.χ. Ενιππέας, ΥΗΕ Πευκοφύτου, ΥΗΕ Μουζακίου, ταμιευτήρας Πύλης, Νεοχωρήτη κ.α.) είτε τοπικής σημασίας.

Με άλλα λόγια τα έργα αυτά αποτελούν μία ενιαία υποδομή Ταμίευσης, Ρύθμισης και Μεταφοράς των νερών, από όποια περιοχή αυτά και εάν προέρχονται, σε όποια χρήση αυτά και εάν διατίθενται (παραγωγή ενέργειας, υδρεύσεις, αρδεύσεις, τουρισμός και φυσικά περιβαλλοντική αναβάθμιση της Θεσσαλίας).

Γ. Σχέδια Διαχείρισης

Η χώρα μας κλήθηκε εδώ και πάνω από μια δεκαετία να εφαρμόσει την οδηγία 2000/60 για την διαχείριση των νερών. Δεν το έπραξε επί πολλά χρόνια, βρέθηκε αντιμέτωπη με τα όργανα ελέγχου και το αρμόδιο Δικαστήριο (ποινές κλπ) και τελικά υποχρεώθηκε (μέσω Ειδικής Γραμματείας Υδάτων του ΥΠΕΚΑ) να προχωρήσει τις αναγκαίες μελέτες των «Σχεδίων Διαχείρισης» κατά υδατική λεκάνη, εν προκειμένω Πηνειού - Αχελώου. Οι μελέτες παραδόθηκαν, οι διαβουλεύσεις ολοκληρώθηκαν και τα Σχέδια εγκρίθηκαν και υπογράφηκαν από τους αρμόδιους Υπουργούς τον Σεπτέμβριο του 2014. Από την άλλη πλευρά παρατηρούμε ότι ο εκσυγχρονισμός των διοικητικών μεθόδων στη διαχείριση του νερού είναι αργός και βασιανιστικός, σε πλήρη αναντιστοιχία με την κατάσταση του υδατικού τομέα σε όλη τη χώρα. Αμέσως φάνηκε η αποσπασματικότητα του μέτρου, δεδομένου ότι παρά τη διαβούλευση που προηγήθηκε και τις προτάσεις που καταγράφονται στα σχέδια, απουσιάζει εκκωφαντικά η εφαρμογή των μέτρων-δράσεων που προβλέπονται και η παρακολούθησή της.

Μεταξύ άλλων στα εγκεκριμένα Σχέδια περιλαμβάνεται η θεσμοθέτηση σεναρίου με βάση το οποίο το υφιστάμενο υδατικό έλλειμμα της Θεσσαλίας καλύπτεται από τον

Αχελώο έως το όριο των 250 εκ. μ³ ετησίως. Σημειώνεται ότι τα σχέδια διαχείρισης τεκμηριώνουν απόλυτα την ύπαρξη αυτού του ελλείμματος σε αντιδιαστολή με το, πέραν πάσης αμφισβητήσεως, πλεόνασμα της λεκάνης Αχελώου.

Δ. Φορέας Διαχείρισης Υδάτων

Η ιδέα αυτόνομης διοίκησης στον τομέα των υδάτων δεν είναι καινούργια. Προβλέπεται ήδη από το δικό μας «ιστορικό» θεσμικό πλαίσιο (Ν.1739) του 1987 αλλά και σε όλες τις νομοθεσίες των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η βασική ιδέα είναι με τη συμμετοχή του κράτους και των χρηστών (Αυτοδιοίκηση, φορείς αγροτών, βιομήχανοι, τομέας ενέργειας κλπ) σε κάθε υδατικό διαμέρισμα (λεκάνη) να θεσπιστεί Συμβούλιο ενιαίας διοίκησης και διαχείρισης των υδατικών θεμάτων και των αντίστοιχων βασικών έργων (ταμίευση, μεταφορά), ενοποίηση των διάσπαρτων υπηρεσιών, ενώ η εκμετάλλευση υδάτων θα ανήκει στα υποκείμενα όργανα (π.χ. η ύδρευση στις ΔΕΥΑ, η άρδευση στους ΟΤΑ ή την μετεξέλιξη των ΤΟΕΒ κ.ο.κ.).

Μία νομοθετική πρωτοβουλία στην κατεύθυνση αυτή, μετά από κατάλληλη εξέταση άλλων παρόμοιων μοντέλων κρίνεται ώριμη και αναγκαία.

Λάρισα, Φεβρουάριος 2016

Γεώργιος Κωτσός - Πρόεδρος Περιφερειακής Ένωσης Δήμων Θεσσαλίας

Βασίλης Τσιώνας - Πρόεδρος ΤΕΕ/Κ-Δ Θεσσαλίας,

Κωνσταντίνος Καλόγηρος - Πρόεδρος ΓΕΩΤΕΕ-Κεντρικής Ελλάδας,

Γιάννης Καλλές - Πρόεδρος Εταιρείας Θεσσαλικών Μελετών (ΕΘΕΜ)